

ADRODDIAD BLYNYDDOL ARWEINYDD,
CYNG. LLINOS MEDI

Rhagair

Mae'n anodd credu ein bod flwyddyn i mewn i'r weinyddiaeth Newydd. Rydym fel yr arfer wedi cael blwyddyn brysur fel awdurdod. Byddaf yn trio crynhoi'r prif lwyddiannau yn fy adroddiad, ond mae'n bwysig pwysleisio bod llawer mwy o waith yn mynd rhagddo yma yn y Cyngor ac mae'n amhosib cyflwyno'r cyfan mewn adroddiad.

Cyn cychwyn yr adroddiad hoffwn ddweud gair o ddiolch i bawb sy'n gweithio i sicrhau llwyddiant yr awdurdod ac oherwydd hynny yn gwella ansawdd bywyd yma ar yr ynys. Rydym yn ffodus iawn ein bod yn drigolion 'gwlad y medra' a dyma yw'n ethos ni bellach, ein bod yn medru cyflawni drwy gydweithio yn aeddfed a dangos i Gymru gyfan ein grym a'n gallu fel ynys fach.

Economi

Rydym wedi derbyn newyddion trychinebus o drist yn ystod y flwyddyn gyda chwmnïau yn cau oherwydd yr amgylchedd heriol, hynny yw, costau ynni, chwyddiant ac ansicrwydd cyffredinol yn Economi yn y Deyrnas Unedig. Rwyf eisiau yn fy adroddiad estyn fy nghydymdeimlad dwysaf gyda'r unigolion a'u teuluoedd sydd wedi talu'r pris llawn am y sefyllfa bresennol. Hoffwn hefyd fachu ar y cyfle i ddiolch i'r holl bartneriaid ddoth at ei gilydd yn sydyn iawn i ymateb i'r newyddion a rhoi Cefnogaeth uniongyrchol i'r gweithwyr. Cefais gyfarfod gydag un Gweinidog o San Steffan a nodwyd and oedd o erioed wedi gweld esiampl ble roedd y gefnogaeth yn ei le mor sydyn. Mae'n diolch i staff y Cyngor a'r partneriaid am sicrhau'r gorau ar amser hynod anodd.

Unedau busnes

Er y newyddion trist, rydym fel Cyngor wedi llwyddo i ddatblygu mwy o unedau busnes gyda 6 uned busnes Newydd yn Llangefni wedi'i adeiladu a'i gosod. Rydym hefyd yn y broses o ddatblygu 7 uned busnes arall yng Nghaergybi.

Ynys Ynni

Mae'r rhaglen wedi parhau gyda nifer o gynlluniau yn gwneud cynnydd megis Morlais, ble welwyd Gwaith paratoi safle yn mynd rhagddo. Hwb Hydrogen Caergybi yn derbyn cefnogaeth bellach gan y sector breifat. Rydym yn parhau yn y drafodaeth am ddyfodol safle Wylfa ac yn cyfrannu'n Brydeinig i'r polisi Ynni. Nifer o gynlluniau solar ac ynni'r môr yn galw ar amser y swyddogion er mwyn sicrhau bo buddiannau'r ynys yn cael eu diogelu wrth sicrhau ein rhan yn ddiogelwch ynni.

Cyllid grantiau

Rydym yn ystod y flwyddyn ddiwethaf wedi gweld newid yn y modd mae arian grant yn cael ei wasgaru sydd wedi creu pwysau ychwanegol i'r Cyngor. Hynny yw, Gronfa Ffyniant Cymunedol, Cronfa Rhannu Ffyniant a'r Gronfa Gwasdadu. Hoffwn longyfarch y Cyngor are u llwyddiant yn tynnu arian i lawr i'r ynys ar ben eu Gwaith dydd i ddydd. Mae'n amhosib rhoi i eiriau'r pwysau ychwanegol mae hyn yn creu ar dîm yr economi ond hefyd yn yr Adran Gyllid.

Canol Trefi

Rydym wedi mynd allan i ymgynghori ar Strategaeth Ganol Trefi, bydd yr wybodaeth hon yn ein galluogi i ymgeisio am arian ychwanegol i gyflawni'r weledigaeth unwaith bydd llais trigolion a busnesau Môn wedi ymateb.

Gogledd yr ynys

Rydym wedi gwneud llawr o waith yng Ngogledd yr ynys er mwyn cyflawni'r cynlluniau sydd yng nghynllun adfywio gogledd Môn. Mae'r strategaeth arwyddion bellach wedi'i chyflawni yn dilyn adborth gan y Cyngor Tre a bydd gosod yr arwyddion yn digwydd yn 23/34. Agorwyd Hwb gyda Môn CF yng nghanol dref Amlwch yn Fehefin 2022. Hoffwn ddiolch I NDA am yr arian grant er mwyn sicrhau cyflawniad y gwaith.

Porthladd Rhydd

Rydym wedi llwyddo fel Cyngor ar y cyd efo Stena i gyflawni'r cam cyntaf i greu Porthladd Rhydd ar dir yng Nghaerdybi, Rhosgoch ac Msparc yng Ngaerwen. Unwaith yn rhagor roedd hyn yn waith ychwanegol ar ben y swyddogaeth dydd i ddydd i staff y Cyngor a hoffwn eu llongyfarch am gyflawni'r cais. Nawr rydym yn y broses o roi'r achos busnes i mewn er mwyn rhyddhau'r cyllid i gyhwyn ar y Gwaith.

Arfor

Rydym wedi sicrhau arian ychwanegol I gynllun Arfor bydd yn sicrhau grantiau i'r economi a chryhau'r Gymraeg.

Gwasanaethau Cymdeithasol

Oedolion

Rydym eleni wedi derbyn canlyniad y cyfrifiad sydd wedi amlygu'r newid demograffeg ar yr ynys gyda nifer o oedolion hyn yr ynys yn cynyddu. Mae hyn yn rhoi mwy o bwyslais ar greu gwasanaethau oedolion o ansawdd ac yn hyrwyddo annibyniaeth o fewn ein cymunedau. Dyma rhai o lwyddiannau'r flwyddyn -

Adroddiad CIW – Cadarnhaol

Yn ystod mis Medi cafodd yr Adran adroddiad cadarnhaol iawn gan CIW yn amlygu cynnydd yn y modd mae gwasanaethau yn cael ei darparu. Mae hyn yn rhoi hyder i ni fel Awdurdod yn ystod cyfnod heriol ym maes gwasanaethau cymdeithasol.

Ynys Oed Cyfeillgar

Cynhaliwyd cynhadledd i roi sylw i weithgareddau a phartneriaethau adeiladol gyda mudiadau 3ydd Sector ar Ynys Môn. Braf oedd cael canmoliaeth gan Gomisiynydd Pobl Hyn am y gwaith partneriaeth gadarn sydd yn digwydd ar yr ynys.

Cyd Gronfa Achosion Anabledd Dysgu

Mae'r Cyngor wedi cyd weithio gyda'r Bwrdd Iechyd i sefydlu cronfa ar y cyd i ariannu achosion cymhleth yn y maes anabledd dysgu gan sicrhau fod gwasanaethau yn cael ei chydgomisiynu. Bydd hwn yn cael ei weld fel arfer da drwy'r gogledd.

Tai Gofal Ychwanegol

Cadarnhad o fwriad i symud ymlaen i ddatblygu 3ydd cynllun tai gofal ychwanegol ar yr ynys. Bydd hyn eto yn cyfrannu at yr her newid demograffeg yr ynys.

Adolygiad o Weithgareddau Dydd

Cwblhawyd adolygiad annibynnol o weithgareddau er mwyn ceisio rhoi cyfeiriad o ran datblygu gwasanaethau at y dyfodol a llunio cyswllt agosach gyda hybiau cymunedol.

Tai a Chefnogaeth

Rydym wedi dadansoddi anghenion defnyddwyr at y dyfodol ac yn gweithio ar gynlluniau i foderneiddio a thrawsnewid a gwella ansawdd tai. Bydd datblygiad cyntaf yn Llangefni yn barod yn ystod yr Haf a bydd datblygiadau pellach dros y blynyddoedd nesaf.

Cytundeb Gofal Cartref

Mae cytundeb darparu wedi adolygu a'i ail dendro a bydd cytundeb diwygiedig mewn lle o fis Mehefin.

Plant a Theuluoedd

Rydym yn ymwybodol yr her mae'r Gwasanaethau Plant yn ei wynebu'n ddyddiol ac rydym yn falch o'r siwrne gwella gadarnhaol. Mae'n hanfodol bwysig ein bod yn sicrhau bo'r plant sydd angen eu diogelu yn derbyn y gefnogaeth a bo'r teuluoedd yn gallu troi at ein gwasanaethau am gefnogaeth amserol. Dyma rhai o lwyddiannau'r flwyddyn

Cartrefi Clyd Môn

Rydym wedi derbyn Gwobrau yng Ngwobrau Plant a Phobl Ifanc Nawr 2022 am y prosiect arloesol sy'n caniatáu i blant Ynys Môn barhau i fyw ar Ynys Môn pan ddônt i ofal yr Awdurdod Lleol. Mae'r cynllun yma yn un i ni gyd ymfalchïo ynddo. Mae'n plant yn haeddu'r gorau.

Agor ein 3ydd Cartref Clyd

Rydym yn edrych ymlaen at groesawu o leiaf dau o'n plant mewn gofal i'w aelwyd newydd. Rhywle iddym ei alw'n gartref yng nghymunedau Môn.

Arolygaeth Gofal Cymru

Fe wnaeth Arolygiaeth Gofal Cymru gynnal Gwiriad Sicrwydd a gynhaliwyd gan Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ganfod bod y Cyngor Sir wedi parhau i gyflawni ei ddyletswyddau statudol yn ystod amgylchiadau hynod heriol.

Recriwtio a chadw Gofalwyr Maeth

Mae tîm Maethu Cymru Môn wedi parhau i recriwtio gofalwyr maeth newydd i ymuno â'n teulu maethu ac yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae 3 aelwyd maethu newydd wedi'u cymeradwyo. Rydym hefyd wedi bod yn cynnig nifer o ddiwrnodau gweithgaredd dros y 12 mis diwethaf ar draws Ynys Môn i ddarparu amrywiaeth o weithgareddau i'n Plant sy'n Derbyn Gofal a hefyd i gynnig cefnogaeth anffurfiol i'n Gofalwyr Maeth.

Addysgu ein plant mewn gofal

Rydym yn falch o fod gyda Llywodraeth Cymru fel maes peilot wrth ddarparu cefnogaeth i'n Plant sy'n Derbyn Gofal a gwella eu cyrhaeddiad addysg a'u sgiliau cymdeithasol.

Cynllun Trosglwyddo Cenedlaethol – Pobl Ifanc ar eu pen eu hunain sy'n Ceisio Lloches

Rydym wedi cefnogi nifer o bobl ifanc sydd wedi cyrraedd Ynys Môn naill ai drwy'r porthladd neu drwy'r Cynllun Trosglwyddo Cenedlaethol.

Ynys Ymwybyddiaeth Trawma

Mae pob un o ysgolion Ynys Môn wedi derbyn hyfforddiant ar sail trawma ac mae'r uchelgais i fod yn Ynys Ymwybyddiaeth o Drawma erbyn 2025 ar y gweill. Mae staff o Blant a Theuluoedd, Gwasanaethau Ieuenctid, Canolfannau Hamdden a'r trydydd sector wedi cael eu hyfforddi a bydd hyn yn ein galluogi ni fel Ynys i fod yn fwy ymwybodol o'r effeithiau y mae trawma yn eu cael ar ein plant.

Hamdden

Rydym fel Awdurdod yn falch iawn o'n gwasanaeth hamdden ac mae presenoldeb tîm Môn Actif ar hyd a lled yr ynys yn sicrhau cyfleoedd i bawb o bob oed ymgymryd ag ymarfer corff. Rhai o lwyddianau'r flwyddyn .

Buddsoddi

Rydym wedi parhau i fuddsoddi yn ein canolfannau hamdden yn y flwyddyn ddiwethaf (ac eleni) yn cynnwys gwaith toi ym Mhlas Arthur a Caergybi yn ogystal â gwaith moderneiddio'r caffi, toiledau'r dderbynfa ac ystafell newid anabl y pwll nofio yn Amlwch. Yn ogystal â hyn mae gwaith arbed ynni o ran gosod ffenestri newydd, gwaith insiweiddio wedi cymryd lle. Rydym hefyd wedi rhoi ystafell ffitrwydd newydd yng Nghanolfan Hamdden David Hughes.

Caeau 3G

Mi wnaethom ni greu cae 3G maint 7 bob ochr yn Amlwch. Rydym wedi derbyn grant er mwyn greu cae 3G 7 bob ochr a chae 2G 7 bob ochr yn Ysgol Uwchradd Bodedern.

Cynnydd defnydd

Mae ffigwr defnydd ein canolfannau hamdden eleni wedi cyrraedd lefel uwch na cyn COVID sef 539,031 gyda dros 400 o blant yn ychwanegol yn ein gwersi nofio wythnosol. Mae hyn yn hanfodol bwysig os yr ydym am weld ynys sy'n iach a ffyniannus.

Cydweithio Addysg a'r cymunedau

Mae'r tîm Datblygu Chwaraeon wedi gwneud gwaith gwych yn ein hysgolion a chymuned yn cynnwys greu ardal chwaraeon yn Sioe Mon, sesiynnau "Swim Safe" ar gyfer ysgolion yn Bae Trearddur, a lluo o weithgareddau eraill er mwyn cadw ein plant a phobl ifanc yn actif.

Cydweithio gofal ac iechyd

Mae'r tîm Cynllun Cyfeirio i Ymarfer yn parhau i wneud gwaith gwych yn cefnogi ein cymuned yn cynnwys arwain ar waith Dementia Actif Môn a chreu sesiynnau ar gyfer pobl dros 60 oed.

Addysg

Roedd 2022 yn flwyddyn hanesyddol i ni yn Ynys Môn, cawsom adroddiad Estyn gwych oedd yn cymryd lle adroddiad beirniadol pan fu'r awdurdod i'w harolygu'n flaenorol. Pleser oedd darllen canmoliaeth am arweinyddiaeth gadarn. Roedd cyfeiriad at arfer dda yn yr adroddiad yn wrthgyferbyniad llwyr i'r adroddiad blaenorol. Balchder enfawr o'r tîm oedd gennyf yng nghyfarfod adborth Estyn yn clywed y gydnabyddiaeth o'r gwaith da yn yr awdurdod ac yn amlygu'r siwrne wella rydym wedi bod arno. Hoffwn ddiolch i'r ysgolion i gyd, yr adran Addysg a'r Cyngor I gyd am eu cyfraniad i'r llwyddiant.

Cytundeb Cydweithio

Rydym bellach wedi arwyddo cytundeb cydweithio gyda Choleg Llandrillo Menai ar ddechrau 2023. Mae hyn yn rhoi cyfle i ni gryfhau'r perthynas sy'n bodoli er lles addysgu pobl ifanc Môn.

Agor ysgol Corn Hir

Cawsom gyfle anhygoel i fynychu ysgol Corn Hir ar ddiwedd mis Mawrth cyn i'r plant gychwyn ar ôl Pasg. Roedd cael gweld y weledigaeth i roi'r cyfleoedd gorau i'n plant a staff yn cael ei wireddu yn wych. Braf hefyd oedd clywed y geiriau positif gan y gymuned am yr adnoddau a'r cyfleoedd roeddynt yn gweld yn yr adeilad newydd.

Swyddi allweddol a strategol

Rydym fel awdurdod wedi llwyddo i ddenu Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc newydd hefo profiad eang o'r byd Addysg. Mae cyfleoedd i weithio yn fwy strategol wedi ei fanteisio arno hefyd e.e. Prif Archifydd bellach yn Uwch Reolwr Archifa, Amgueddfeydd ag Oriol. Hefyd, mae'r rôl uwch Reolwr Llesiant wedi ei addasu i fod yn Uwch Reolwr Iechyd, Llesiant a Diogelu er mwyn gallu ymateb i feysydd twf penodol ym myd addysg. Yn olaf, er mwyn gweithio mwyn dull mwy integredig, mae Rheolwr Gwasanaeth Addysg Plant Mewn Gofal, Ieuenctid a Lles Plant a Phobol Ifanc yn aelod o Uwch Dim Arweinyddiaeth y Gwasanaeth Dysgu a Gwasanaeth Phlant a Theuluoedd.

Cinio Am Ddim

Rydym wedi sicrhau, gyda'r Adran Eiddo, fod plant ym mhob ysgol yn Ynys Môn yn y Blynyddoedd Derbyn, Blwyddyn 1 a 2 i gyd yn gallu derbyn cinio ysgol am ddim drwy'r cynllun cenedlaethol newydd.

Ysgolion Bro

Rydym wedi manteisio ar y grant Ysgolion Bro i fuddsoddi £390k ar draws 16 ysgol er mwyn sicrhau gwell defnydd cymunedol. Hefyd yn cyflogi dau swyddog ymgysylltu teuluol i gefnogi ardaloedd penodol ar yr ynys.

Y Gymraeg

Rydym fel Cyngor wedi creu Cynllun Strategol y Gymraeg Mewn Addysg 2022-32 sydd bellach wedi ei fabwysiadu ag yn weithredol. Mae strwythur clir rhanbarthol-sirol-dalgylchol wedi ei sefydlu ar gyfer Y Gymraeg. Mae'r Ganolfan Iaith (Moelfre a Cybi) wedi cynnal a throchi 120 o ddisgyblion dros y flwyddyn. Bydd aelodau'r tîm hefyd yn cefnogi 89 newydd-ddyfodwyr ar ôl mynychu'r Ganolfan drwy gynllun ôl-ofal er mwyn sicrhau parhad mewn datblygiad iaith.

Archifau a'r Oriol

Mae'r Archifau wedi cyflwyno ei gais achredu ac mae'r ddau wasanaeth wedi creu Cytundeb Lefel Gwasanaeth newydd er mwyn cefnogi ysgolion gyda'r cwricwlwm newydd, gwella gwerth am arian a chynyddu ymwelwyr. Mae'r Oriol hefyd wedi bod yn hynod o lwyddiannus wrth ail-dendro'r caffî i gael ei defnyddio gan gwmni lleol

Llyfrgelloedd

Rydym wedi datblygu fwy o gyfleoedd addysg oedolion ar draws yr ynys er mwyn ymateb i flaenoriaeth "cenedl o ail gyfle" Llywodraeth Cymru. Hefyd, mae'r Llyfrgelloedd wedi creu Cytundeb Lefel Gwasanaeth newydd er mwyn cefnogi ysgolion gyda'r cwricwlwm newydd.

Gwasanaeth Tai

Hoffwn ar gychwyn y darn hwn talu teyrnged i'r cyn deilydd portffolio, Alun Mummery. Roedd ei ymrwymiad a'i frwdfrydedd tuag at y gwasanaeth yn amlwg i bawb. Mae'r hyn rwyf am adrodd yn yr isod yn ddiolch iddo am ei waith diflino.

Costau Byw

Mae'r gwasanaeth Tai ar y cyd gyda'r Adran gyllid wedi cyflawni tasg enfawr wrth sicrhau bo'r gefnogaeth a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru wedi mynd i'r unigolion oedd wir angen. Hynny o'n rhieni maeth i rai gyda chyflyrau iechyd yr arenau. Hefyd o gefnogaeth costau ynni i gefnogi banciau bwyd. Rydym yn ffodus iawn o'r gwaith partneriaeth rhwng holl asiantaethau sydd ar yr ynys er mwyn diogelu'r rhai sydd wir mewn angen.

Ffoaduriaid Wcráin

Rydym fel ynys wedi croesawu 89 o bobl a phlant o'r Wcráin i'w cartrefi fel ymateb i'r Rhyfel yn Wcráin. Mae'r Adran Dai wedi rhoi cefnogaeth i deuluoedd ac unigolion.

Digartrefedd

Mae'r argyfwng digartrefedd yn effeithio ni yma ar yr ynys hefyd gyda 85 o unigolion yn cael eu cartrefu mewn llety argyfwng sydd 6 gwaith mwy na'r niferoedd cyn Cofid. Mae 1,002 o bobl wedi cael cefnogaeth drwy Grant Cymorth Tai er mwyn helpu i atal neu ddelio gyda digartrefedd.

Tai yn ôl i ddefnydd.

Mae 80 o dai gwag wedi dod yn ôl i ddefnydd ers mis Ebrill flwyddyn ddiwethaf gyda 28 o heini yn derbyn grant i brynwyr tro cyntaf gan ddefnyddio arian o'r Premiwm Treth Cyngor. Rydym hefyd wedi creu 3 o gartrefi i brynwyr tro cyntaf yn ystod y cyfnod, 1 yn Nwyran a 2 ym Mhenmon.

Polisi rhannu ecwiti

Rydym wedi lawnsio Cynllun Cymorth Prynu Môn i roi cymorth i brynwyr tro cyntaf i brynu cartref yma ar yr ynys drwy ddefnydd y premiwm treth Cyngor.

Prynu ac adeiladu

Rydym wedi prynu 17 o gyn tai Cyngor yn ôl ers Mis Mai 2022. Rydym wedi adeiladu 34 o Dai Cyngor newydd sef Erw Lon yr Ysgol, Llanfachraeth - 8 a Stad Ysgol Llaingoch - 26. Rydym ar safle yn datblygu ar hyn o bryd yng Nghysgod yr Eglwys, Biwmares - 6 fflat, Plas Alltran, Caergybi - 4 fflat, Parc y Coed, Llangefni - 14 a Llys Llwydiarth, Pentraeth - 10.

Hinsawdd a'r Amgylchedd

Rydym wedi datgan ein bwriad i leihau Carbon ers nifer o flynyddoedd ac yn cymryd camau breision fel awdurdod. Mae'r Adran Priffyrdd, Eiddo a Gwastraff wedi chwarae rhan flaenllaw yn cyflawni'r nod.

Gwireddu Cynllun Re-Fit

Rydym wedi datblygu systemau arbed ynni a lleihau allyriadau carbon adeiladau Cyhoeddus drwy osod Air Source Heat pumps mewn adeiladau'r Cyngor a gosod paneli solar mewn sawl amryw o safleoedd.

Pwyntiau Gwefru Trydan

Rydym wedi lleoli pwyntiau gwefru mewn nifer o leoliadau'r Cyngor, ond hefyd wedi cydweithio gyda Menter Môn a chymunedau'r ynys er mwyn lleoli rhai yn ein pentrefi a threfi.

Cerbydau trydan

Rydym fel Awdurdod wedi prynu mwy o gerbydau trydan ac eleni prynwyd peiriant trydan i'r canolfannau ail gylchu.

Casglu data

Er ei fod yn swnio'n ddiflas, mae sicrhau ein bod yn ymwybodol o'n gwaelodlin garbon fel Awdurdod yn hanfodol. Mae pob Adran wedi cydweithio'n agos er mwyn dod i adnabod y gwir sefyllfa ac i sicrhau'r cynllun gweithredu yn realistig.

Strydoedd glan

Rydym wedi derbyn adroddiad allanol gan LEAMS Cadwch Gymru'n daclus yn dangos fod holl strydoedd yr Ynys wedi cyrraedd lefel 'Da' o lendid.

Plannu Coed a Bioamrywiaeth

Rydym wedi plannu coed ar safleoedd y Cyngor yn cynnwys safle Penhesgyn. Rydym wedi derbyn adroddiad blynyddol cadarnhaol ble mae cawsom enghreifftiau o diroedd yr ynys wedi'i gadael i dyfu'n wyllt er budd yr amgylchedd.

Gair i gloi

Rwyf yn amlwg wedi canolbwyntio'n fawr ar waith y Cyngor yma ar yr ynys dros y 12 mis diwethaf. Rwyf hefyd yn yr amser yna wedi gweithredu ar lefel Rhanbarthol, Cenedlaethol ac ar lefel y Deyrnas Unedig er mwyn sicrhau buddiannau'r Cyngor a'r Ynys. Drwy gydol yr amser hynny rwyf wedi sicrhau bo llais yr ynys yn gryf ym mhob trafodaeth. Ond, un neges bwysig hoffwn gloi arno ydi fy malchder o gael arwain yr awdurdod a chael bod yn rhan o dîm sy'n gwneud eu gorau glas i ddiogelu ein hynys, ei phobl a'i hiaith. Er I hwn fod yn fy chweched flwyddyn fel Arweinydd nid wyf byth yn anghofio'r fraint o gael cyflawni'r swydd dros fy ynys a fy nghartref. Diolch I bawb am y fraint o gael cydweithio a sicrhau ein bod yn Wlad y Medra. DIOLCH!